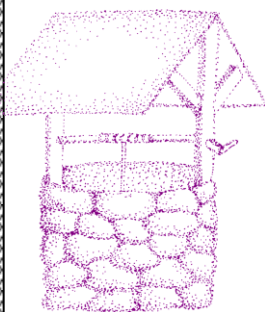

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומו של עולם

• עש"ק פרשת חוקת בלק, י"א תמוז - תש"פ לפ"ק - שנה ז' גליון כ"א (קמ"ב) •

תוכן הענינים:

[א] קושיא נפלאה, מה פ"י של רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות. והלא אוהב אינו מעמיס על אוהבו עבודה קשה. התירוץ לזה עי' בדף הבא.

[ב] שאלה בענין עשיית דבר שאינו מלאכה גמורה קודם הבדלה / ובענין אם יוצאים דעת הגר"א כשבוצע שתי הלחמים בסעודה א', או שצריך בכל הסעודות / ובענין הרגיל לדרוש לסירוגין והגיע תורו בימי אבלו ומסרב, אי מיקרי אבילות בפרהסיא.

[ג] בענין בדיקת קאראנע בסוף השבוע, תשובה לשאלת הרה"ג ר' גמליאל הכהן ראבינאוויטש שליט"א, מח"ס "גם אני אודך", ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

[ד] מכתב באידיש בגודל מעלת לימוד הלכה סעיף אחד או לימוד משנה אחת בסעודת שבת קודש: "לערנען איין סעיף אין שולחן ערוך - אדער איין משנה אין מסכת אבות - ביי די שבת'דיגע סעודה נאך די פיש".

[ה] שאלה בענין הדלקת נר נשמה קודם הבדלה, ותשובת הרה"ג ר' משה שמעון בינעטה שליט"א, דומ"ץ דחסידי בעלזא מאנסי, מח"ס "משאת שבת", "מוכן ומזומן", וש"א"ס.

הערות והארות מתקבלות בחיבה

- ❖ Adress: Rabbi Alexander Knopfler
1564- 48 Street • Brooklyn N.Y. 11219
- ❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388
- ❖ Email: 7554864@gmail.com

• מודעה נחוצה •

המערכת מקבלת ע"ע להדפיס דרשות גדולי הרבנים, אדמורי"ם, דיינים, וראשי ישיבות שליט"א, בענינים העומדים על הפרק

תירוץ להקושיא, בביאור המשנה (שאומרים בסוף פרקי אבות) רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות

• מתוך דרשה לחג השבועות שנת תשע"ט לפ"ק •

ווען מענדיגט לערנען פרקי אבות, לערנט מען די משנה (מכות פ"ג משנה ט"ז) רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר (ישעיה מ"ב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

איז דאך לכאורה שווער א שמארקע קושיא, א גוטע מענטש ווען ער האט א גוטע ארבייטער, זוכט ער אוועקצונעמען ער זאל נישט האבן צופיל ארבעט, וואס איז פשט אז וויבאלד די באשעפער האט ליב די אידן "לפיכך הרבה להם תורה ומצות", די שכל דארף דאך זאגן פונקט פארקערט.

נאר אלע מפרשים זאגן אין איין גאנג צו ענטפערן, די באשעפער איז דאך זייער גרויס, ס'איז דאך זייער שווער צו טוהען אלעס וואס די הייליגע באשפער וויל, די אויבערשטער האט ליב געהאט די אידן, ער האט געוואוסט אז נישט יעדער קען טוהען אלעס, איינער וועט דאווענען איינער וועט לערנען, איינער וועט טוהען מצות ביקור חולים, א צווייטער מצות צדקה, וועגן דעם האט ער געגעבן א סאך מצות אז יעדער זאל האבן עפעס א חלק אין עפס א מצוה. במילא מיט דעם פארשטייען מיר די משנה, רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

*

כשגומרים ללמוד פרקי אבות, לומדים המשנה (מכות פ"ג משנה ט"ז) רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר (ישעיה מ"ב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

ולכאורה קשה קושיא חזקה, והלא מי שיש לו אוהב, או פועל טוב שאוהבו, הרי מחפש להסיר ממנו ריבוי העבודה, ולא להעמיס עליו עבודות קשות ומסובכות, וא"כ מהו הפירוש שכיון שהקב"ה אוהב את ישראל ורצה לזכותם, "לפיכך הרבה להם תורה ומצות", והלא השכל מחייב ההיפוך.

אלא התירוץ פשוט, וכמו שכתבו כל המפרשים בסגנון אחת, כי השי"ת הוא גדול מאוד, וקשה מאוד לעשות כל מצוותיו, והשי"ת אוהב את כל ישראל, ויודע שלא כל אחד יכול לקיים הכל, רק אחד יתפלל כראוי, ואחד ילמוד כראוי, ואחד יקיים מצות ביקור חולים כראוי, והאחר יקיים מצות צדקה כראוי, וכדומה, ולכן הרבה להם הרבה מצוות, כדי שכל אחד יהיה לו אחיזה באיזה מצוה. ולפי זה מובן המשנה, רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

בענין עשיית דבר שאינו מלאכה גמורה קודם הבדלה אם יוצאים דעת הגר"א כשבוצע שתי הלחמים בסעודה א' או שצריך בכל הסעודות - הרגיל לדרוש לסירוגין והגיע תורו בימי אבלו ומסרב, אי מיקרי אבילות בפרהסיא

אל מעלת כבוד הרה"ג המפורסם ... שליט"א

מח"ם ... וש"א"ם

אחרי הושטת שרביט השלום בכבוד הראוי, הנני בשאלה לפני הוד מעלת כבוד תורתו הרמה.

מעשה שהיה כך היה, הייתי אוכל סעודה שלישית בשבת קודש בביתי, ובירכתי ברכת המזון אצל זמן צאת הכוכבים של הרבינו תם, ונסתפקתי האם מותר להחזיר הבילקעל"ע שהשתמשתי בו ללחם משנה למקומו או לא.

והנה אילו הייתי מציית לדברי החפץ חיים שמביא בשם הגאון מווילנא זי"ע, שבכל סעודה יבצעו על ב' לחמים, והייתי עושה ב' לחמים קטנים כשיעור אחד גדול, או לא היה לי השאלה. וזה לשון המשנה ברורה (או"ח סימן רע"ד סק"ד): ורש"ל ושל"ה נהגו לחתוך שניהם כפירוש הרשב"א, וכן הסכים הגר"א, ואם מקפיד על ההוצאה, עושה ג' חלות גדולות וג' קטנות, ובכל סעודה בוצע אחת גדולה ואחת קטנה, והעולם נוהגין כהשו"ע, עכ"ל.

*

ובכן נולד לי שאלה חדשה, במי שרוצה להקפיד ולהתנהג כמנהג הגאון מווילנא זי"ע, שהחפץ חיים נתן עצה למי שמקפיד על ההוצאה, האם יוצאים הענין גם בסעודה אחת בלבד, או שצריכים להתנהג כן בכל שלש סעודות, וכמ"ש במשנה ברורה לעשות ג' חלות גדולות וג' קטנות, כי לעשות כן אצל כל השלש סעודות קשה מאוד, אבל לסעודה אחת, אז נקל יותר לעשותו, אם יש ענין בזה, או מאחר שאינו מתנהג כן בכל השלש סעודות, אין לו פירוש להתנהג כן בסעודה אחת מהם.

*

וכבר הארכתי פעם במכתבי להרה"ג ר' שלום קעסלער שליט"א, בענין עשיית הבדלה במוצאי שבת קודש מיד כשבא לביתו, ושלכתחילה לא יעסוק קודם הבדלה בדברים אחרים כלל וכלל, ושם העתקתי לשון ה"פסקי תשובות" (סי"ג ח"ד, סימן רל"ה אות ב' עמ' תקל"ט), שהאריך בענין זה, וזה לשונו (ונדפס ג"כ בגליון דמשק אליעזר שנה ג' גליון טו [ס"ד] לחג הפסח תשע"ו עמוד ל"ג):

"שלא להתמהמה בין מעריב להבדלה על הכוס", סעיף א', שו"ע מבדיל ש"ץ כדי להוציא מי שאין לו יין, ואם אין מי בבית הכנסת שיוצא ידי חובתו בהבדלה זו, אסור להבדיל ולא דמי לקידוש סימן רס"ט שהיה תקנת חז"ל לקדש בבית הכנסת על כן בכמה מקומות לא בטלה תקנה זו משא"כ בהבדלה אינה מדברי חז"ל אלא הראשונים כתבוהו כעצה לאלו אשר אין להם יין ולכן בזמנינו שכל אחד יש לו יין בביתו וגם צריך להוציא את בני ביתו אין מבדילין בבית הכנסת. אמנם לדברי המקובלים יש עדיפות להבדיל בבית הכנסת, והמעם הנגלה להם מסוד ה' ליראיו, כי בין גמר סדר תפילת ערבית עד להבדלה

על הכוס יש לסטרא אחרא יותר מקום ח"ו לשלוט ולהזיק, ויש להתכיף הברלה לגמר סדר תפילת ערבית ככל האפשר, וממוצא הדברים ילמד כל אדם להשתדל מה פחות להתמהמה בדברים במלים ובשיחות חולין לאחר גמר סדר תפילת ערבית, ולהזדרז לביתו לעשות הברלה. אמנם לומר פיוטים ותפילות ולימוד תורה אין חשש, כי הרי זה הגנה ומברית בזה החיצונים מעליו, ואדרבה אפוקי יומא כמה דמאחרין עדיף טפי, אך יזהר לא ליגרר לשיחות חולין ובטלה, והכל לפי מה שהוא אדם, עכ"ל.

ובהערה שם (מספר 41) הביא מה שכתוב בשער הכוונות בזה"ל: "מה שמבדילין בבית הכנסת מנהג טוב הוא, ומורי ז"ל נתן ד' זהובים לצדקה כדי שיניחוהו הקהל להוציא יין משלו להבדיל עליו בבית הכנסת". והוסיף: ואכן מנהג הרבה צדיקים גדולי הדורות להקפיד על כך ולהבדיל בבית כנסת מיד אחר תפילת ערבית, כי היה סיפק בידם לעשות זאת, כי בני ביתם שם או שהיו ממנים אחד שיבדיל עבור בני ביתם, ע"כ.

וכתב עוד שם (בהערה 44) לענין קידוש לבנה והברלה מה קודם, וז"ל: המקור הקדמון לזה במנהגי וירמייזא שהקדימו הברלה מדין תדיר קודם, וכן הוא בשו"ת משיב דבר ח"ב סי' מ"ח, דשיהוי מצוה לא משהינן, ועתה הברלה לפניו, כי קידוש לבנה צריך לצאת לחוץ, ובס' עובדות והנהגות לבית בריסק שכן נהג הגרי"ו זצ"ל מדין תדיר קודם, וב"ה בזמירות דברי יואל שנהג להבדיל קודם ואח"כ יצא לקידוש לבנה, ושוב חזרו לבית הכנסת לומר ויתן לך ברוב עם, וכן נהג א"י זצ"ל (וולת ביום המעונן, וכדלהלן), וכן הנכון ג"כ עפ"י דברי הזוה"ק והמקובלים (הג"ל אות ה') למעט בהפסק עד כמה שאפשר בין תפילת ערבית להברלה על הכוס, עכ"ל.

ומדי דברי בו, נזכרתי עובדא משנים קדמוניות, מאת כ"ק אדמו"ר בעל דברי שלמה מכאבוב זצ"ל זי"ע, שלאחר שגמר תפילת ערבית לאחר אמירת "עלינו לשבח", כבר עמד שם ילד לצידו והדליק את נר הברלה, וגם כוס היין עם הבשמים היה מוכן על מקומו, ולא דיבר לאף אחד, רק תיכף ומיד לאחר עלינו לשבח (וקדיש) עשה הברלה על הכוס, ואח"כ אמרו ויתן לך ברוב עם הדרת מלך, ואח"כ זימרו "המבדיל בין קודש לחול", ורק אח"כ אמר 'גומ וואך', ונבודאי ראה כן אצל אביו הקדושת ציון זי"ע מימי קדם, שהרי בכל מנהגיו נהג בדיוק כמו שראה אצל אביו, ולכאורה גם הוא התנהג כמנהג אביו וכן עשה האדמו"ר הראשון מכאבוב מהר"ש זי"ע, ומסתמא ראה כן אצל מרן הדברי חיים זי"ע, שלא לעסוק בשום דבר קודם הברלה, וכן נהג אחריו להבחל"ח בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א.

*

ועוד ראיה יש לזה שלא לעשות שום דבר גדול או קמן קודם הברלה על הכוס, כי ענין קיפול הטלית יש אומרים שאינו מלאכה כלל, ואעפ"כ הניחו המג"א אצל דיני מלוה מלכה לאחר הברלה, והזכירו בסימן ש', וז"ל שם: מהרי"ל היה לו טלית של שבת והיה קופלו בכל מוצאי שבת כדי להתעסק במצוה מיד עכ"ל וכן היו עושין אנשי ציפורי, עכ"ל. הרי דאף טלית של מצוה לא יעסקו בקיפולו קודם הברלה על הכוס. וכ"כ בליקוטי מהרי"ח (סדר מוצאי שבת בד"ה ועי' במג"א) "ומסדר המג"א נראה לקפל אחר הברלה, וכ"כ בסידור דרך החיים", וכתב בס' מבואו ועד צאתו (פרק ע"ה, עמ' תס"ב) שלכאורה כוונתו מדכתבו המג"א בס' ש' שהוא אחר סדר הברלה.

והוסיף עוד שם, שכן מנהג רבוה"ק מסקוויירא לקפלו תיכף אחר הברלה, ואפשר שהטעם שממתינים לקפלו עד לאחר הברלה, כיון שמדקדקים שלא לעשות מלאכה גמורה קודם הברלה, על כן ממתינים מלקפלו עד אחר הברלה. וכן הובא במנהגי בעלזא (עמ' ע"ה) מהרה"ק ר' אהרן מבעלזא וצוק"ל: הקפיד לסדר הטלית מיד אחר הברלה, עכ"ל ס' מבואו ועד צאתו.

ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר, כי המחבר כותב (או"ח סימן רצ"ט סעיף י') אסור לעשות "שום" מלאכה קודם שיבדיל, ולמה הוסיף לכתוב "שום" מלאכה, אלא שרצה להורות בזה שאף דברים שאינם מלאכה גמורה, כמו קיפול הטלית וכדומה, ג"כ לא יעשו קודם הברלה.

*

והנה מלפני שנים רבות הייתי מתפלל כאן בביהמ"ד קמן סמוך לביתי (שכבר נסגר כעת), והייתי לומד בשבת קודש לאחצ"ה פרקי אבות. – והנה בביהמ"ד נייטרא יש מנהג שלפני קריאת התורה דורש המרא דאתרא הרה"ג ר' בנציון הכהן שטראססער שליט"א בעניני פרשיות השבוע (מלבד אם יש איזה שמחה), ומנהג זה נמשך עוד מימי הרה"צ ר' יונה הלוי פארסט זצ"ל ראש ישיבת נייטרא. ואילו בביהמ"ד הלז לאחר שמחזירין הס"ת, היה נהוג לדרוש קודם הקדיש של תפילת מוסף, והיות שהדרשן הקבוע כבר נודקן, היה מכבדים מדי שבוע בשבוע אחד מן המתפללים לדרוש לפני העם, והגיע כך שאחת לשתי שבועות (או לשלש או לארבע) היו מכבדים אותי לדרוש.

ומעשה שהיה כך היה, כי בשבת אחת כשהייתי בתוך השבעה לפטירת זוגתי ע"ה, ניגש הגבאי אלי וכיבדני לדרוש להציבור, והיה לי ספק אולי אינו יודע כלל שהנני אבל, או אולי אינו יודע ההלכה שאבל אסור ללמוד, ומצד אחר חששתי שאם אומר לו שאינני יכול לדרוש מפני שהנני אבל, אולי יהיה בגדר "אבילות בפרהסיא", לכן החלטתי לדרוש, וחשבתי שיהיה לעילוי נשמתה של זוגתי ע"ה.

וכעת הנני בשאלה להלכה ולא למעשה, כי הוא כבר לאחר המעשה, ויהי רצון שלא יודמן עוד שאלה כזה, אבל בגדר פלפולא דאורייתא הנני לשאול כתלמיד הדין לפני רבו, האם יש בזה חשש אבילות בפרהסיא רק למי שדורש בכל שבוע ושבוע בתדירות, או גם למי שאינו דרוש בכל שבוע ושבוע רק לסירוגין (כגון אחת לשתי שבתות).

ויש לי כעין ראיה לזה, ממה שכתב במנחת שבת על הקיצור שולחן ערוך (לבעל מעדני שמואל על הלכות פסח, במנחה חדשה, השמטה לסימן ע"ב) לענין קציצת הצפרנים בראש חודש, שכתב וז"ל: סעיף י"ד דאין לקוץ הצפרנים בר"ח אפילו אם חל בע"ש, ועיין בתשובת אלף המגן סימן י"ב שהאריך לחלוק ע"ז, ומסיק דלא מיבעיא במי שנוהג ליטול צפרנים בכל ע"ש, דודאי יכול ליטלם אף בע"ש זה שחל בו ר"ח, אלא אף הנוהג ליטול בע"ש אחר לשתי שבתות, מפני שאין צפרניו גדולים כ"כ, המיקל גם בכה"ג לא הפסיד, ואולי נקרא גם זריז ונשכר לקיים מצותו לכבוד שמים מפני כבוד שבת, ע"כ.

וא"כ יש לומר הוא הדין בנידון דידן, שכל שיש איזה קביעות, אף שאינו בכל שבוע ושבוע, נמי קביעות מיקרי, ואם יסרב יהא נראה אבילות בפרהסיא, כיון שבשום פעם כשמגיע תורו אינו מסרב. ילמדינו רבינו הדרך הנכון בזה.

שבט תשע"ח לפ"ק

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

נ.ב. רשמתי רישומי הדברים בחודש שבט תשע"ח לפ"ק, וכעת סידרתיו שיהיה ראוי לעלות על שולחן מלכים ביום ה' לסדר והנהגה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצא ציץ ציץ (קרח) ג' תמוז תש"פ לפ"ק (וצגליון דמשק אליעזר שנה ז' גליון כ"ו [קמ"א] פרשת קרח תש"פ כתבתי מעטין נר נשמה קודם כזדלכ, עי"ש).

בענין בדיקת קאראנע בסוף השבוע

אל מעלת הרה"ג הנפלא, בקי נפלא, חכם נפלא, שואל בענין, בלי מנין, מענין לענין ובאותו ענין, דיין הניין, התורה אצלו כקנין, כבוד שם תפארתו

מוה"ר גמליאל הכהן ראבינאוויטש שליט"א

מח"ס "גם אני אודך", ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

אקוה כי החיים והשלום נמצא אצל מעלת כבודו באהבים.

ועכשיו לענין השאלה ששאלתני "האם מותר לעשות בדיקה אם יש לו קאראנע ל"ע בסוף שבוע, או שיש חשש שיעבדו על זה במעבדה בשבת קודש?".

הנה טרם כל שיה יש להקדים, כי ידוע מכמה וכמה צדיקים שהקפידו שלא לעבור ניתוח ביום ערב שבת קודש מפני כמה טעמים, ונעובדא ידענא אצל כ"ק אדמו"ר בעל ברך משה מסאטמאר זצ"ל, שאחד בא אליו לבקש ברכה על ניתוח שצריך לעבור ביום עש"ק, ואמר לו שלא לעשותו ביום עש"ק, רק לדחותו לאחר השבת, וכך הוה, וכשחזר אצל הרופא ביום ראשון ועשה הבדיקות שצריכים לעשות קודם הניתוח, אמר לו בפליאה שרואה שנשתנה ושוב אין צריך לעבור הניתוח]. – וא"כ ממה נפשך, אי הוי בגדר סכנה בוודאי שאין צריך להתעכב, כי דוחה את השבת, אבל אם אינו גדר סכנה, למה לא ימתין עד לאחר השבת.

והעיר לי ידידי הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש שליט"א, ממה דאיתא במס' שבת (דף קכט:) שלא להקזיז דם בערב שבת מפני שמזל מאדים שולט אז", ועיין בלבוש (סוף סימן תצ"ג) שכתב וז"ל: אין מקיזין דם בערב שבועות וכן בכל ערב יו"ט, וטעמא משום שבערב שבועות הוא יום סכנה משום שבו נפק זיקא לעולם ששמו טבוח, ואי לא קבלו ישראל את התורה היה טבח להו לדמייהו ולבשרייהו, וגזרו חז"ל בכל ערב יו"ט שלא להקזיז דם משום ערב שבועות, עכ"ל.

ובאליה רבה שם כתוב לאמר: אין מקיזין וכו'. מעשה בחולה בערב שבועות שאמדו הרופאים להקזיז לו דם בערב שבועות משום סכנת החולי, והוריתי להתיר, משום שראיתי בכלכו סימן נ"ח (דף יז.) ובתשב"ץ סי' תקנ"ז זה לשונו, האידנא כיון שהורגלו בו רבים שומר פתאים ה'. ואף די"ל דמיירי שם בהושענא רבה ושאר ערב יום טוב, מ"מ כיון דגזירה זו דשאר ערב יום טוב נמי בש"ס ס"פ מפנין (שבת קכט:) ואפילו הכי [התירו], א"כ הוא הדין בערב שבועות. ואף דודאי אין להקל, מ"מ בזה שיש ודאי סכנה אם לא יקזיזו אין ספיקא מוציא מידי וודאי. ועוד דבאגודה שם (סי' ק"ס) כתב דבימיהם היו מקיזין רוב דם, אבל עתה אין מקיזין כ"כ. א"נ י"ל מדינא מותר לדין אף בערב שבועות, דהש"ס דוקא הקזה שלהם אמרו, ואף שכתב שם שנוהרין מלהקזיז ערב שבועות, היינו נמי כשאין סכנה חש להחמיר, אבל בסכנה נ"ל להתיר, עכ"ל. [ועיין עוד בפרי מגדים סימן תס"ח אשל אברהם אות ט"ז מה שכתב בזה].

וזה לשון המשנה ברורה (סימן תס"ח ס"ק ל"ח): שלא להקזיז. דבערב שבועות יצא שד דשמו טבוח ואלו לא קיבלו ישראל את התורה הוי טבח להו לבשרייהו ולדמייהו וגזרו רבנן על כל עיו"ט משום ערב שבועות ושרעפי"ן שקורין באנקע"ס או קעפ

^א וז"ל הגמ': ואמר שמואל פורסא דדמא (-זמן קצוק, רש"י) חד בשבתא ארבעה ומעלי שבתא אבל שני וחמישי לא וכו'. ופריך, בתלתא בשבתא מאי טעמא לא, משום דקיימא ליה מאדים בזווי (-שמזל מאדים משמש צו בשטות זוגות, רש"י), מעלי שבתא נמי קיימא בזווי. ומשני, כיון דדשו ביה רבים שומר פתאים ה', עכ"ל.

ובגליון הש"ס ציין לשו"ת תרומת הדשן (סי' ר"ח), וז"ל שם בא"ד: כמו שאין אנו נזהרין מכמה מילי דאזהירו רבנן עלייהו משום חשש סכנה, משום שומר פתאים ה'. וגם נראה מתוך שאנו מתי מעט וצריכין אנו לישא מאשר נמצאו דשו בה רבים ושומר פתאים ה'. וכה"ג אמרינן בפ' מפנין (שבת קכט.) לענין הקזת דם בששי דקאי מאדים. וצ"ע אי שייך למימר האי טעמא שומר פתאים לתלמיד חכם שהוא יודע ומכיר ונוכח למופלא בדורו, ואפילו באיניש דעלמא קשה הדבר לצדד כל כך להתיר הואיל ואיכא חשש סכנה, כדאמר פ' אין מעמידין (ש"ז.) פרוקא לסכנה בתמיה, עכ"ל.

זעציינ'ן יש מתירין מלכד הו"ר שהוא יום הדין ועכ"פ בערב שבועות יש להחמיר ובלילה שלפני עיו"ט מותר להקזי דם חוץ מליל הו"ר. ועיו"ט אחרון של פסח הכל מותר דאינו רגל בפ"ע. וכ"ז כשרוצה להקזי לבריאות אבל משום סכנה כבר דשו בו רבים ושומר פתאים ה' ואפילו בערב שבועות התיר בא"ר כשצוו הרופאים בחולי שיש בו סכנה אבל בלא"ה לא, עכ"ל.

ובזה אצא ואומר שלום רב

אלכסנדר אליעזר קנאפלער

יום ערב שבת קודש לסדר וְהַגַּה פֶּרַח מִמָּה אֶהְרֶן לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פֶּרַח וַיִּצֵּץ צִיָּן (קרח) ה' תמוז נ'ומא דהילולא של גדול מבעלי התוספות, ה"ה רבינו יעקב הנקרא "רבינו תם" זצ"ל] – שנת תש"פ לפ"ק

נ.ב. שבת קודש נקרא "די הייליגע שבת", כי מלכד שהוא קדוש, הרי הוא גם מרפא (בכחינת לשון נופל על לשון, ס'הילט אויס), ברוחניות ובגשמיות, שבת הוא מלועזק ורפואה קרוב לבוא.

לערנען איין סעיף אין שולחן ערוך – אדער איין משנה אין מסכת אבות – ביי די שבת'דיגע סעודה נאך די פיש

לכבוד די רעדאקציע פון 'דער איד' הי"ו, 'תורה אפטיילונג'

איך האב געזעהן אין אייער צייטונג די הערליכע מאמר פון הרב א. בלום 'חינוך מיטלען' – "השומר שבת הבן עם הבת", "די באדייט פון שבת קודש אין א אידישע שטוב" – וויל איך צולייגען, אז איך האב שוין אסאך עוסק געווען אין דעם, וואס צו טוהען ביים טיש שבתים און ימים טובים, און איך האב שוין אסאך אינגעלייט מיעץ געווען צו לערנען איין הלכה אין שולחן ערוך אדער איין משנה אין מסכת אבות ביים שבת טיש (לכל הפחות), און זיי האבן מיר זייער באדאנקט דערויף.

אנגעהויבן האט זיך עס, ווען איינמאל יארן צוריק איז צוגעקומען צו מיר א אינגערמאן, און האט זיך אויסגעגאסן זיין הארץ אז די "שלום בית" ביי אים אין שטוב איז נישט אזוי איי איי, האב איך אים גע'עצה'ט אז ביי יעדע סעודה שבת קודש, סיי פרייטאג צו נאכט'ס, סיי שבת בייטאג, נאכדעם וואס ער האט שוין געמאכט קידוש, זיך געוואשען, און געגעסן חלה מיט פיש, ווען די משפחה איז שוין רוהאיגער און מ'איז שוין נישט אזוי הונגעריג, זאל ער פארלערנען פאר די גאנצע משפחה לכל הפחות איין הלכה אדער צוויי, אדער איין משנה אדער צוויי, און אויב א זעהן אדער א טאכטער פרעגט עפעס אריין, זאל ער זאגן "דו פרעגסט זייער גוט", איך ווייס נישט די ריכטיגע ענטפער, איך וועל פרעגן דעם דיין נאך שבת (און נישט ח"ו אנשרייען דאס קינד און זאגן: דו נער דו שוטה, דו ווייסט נישט וואס דו רעדסט, ווייל דעמאלט'ן האסטו אים אוועקגעפאטשקעט אויף אייביג).

און אויב איז עס טאקע א שווערע שאלה זאל ער פרעגן דעם דיין נאך שבת, און אזוי וועלן די קינדער זיין פארנומען א גאנצע וואך וואס מ'גיט פרעגן קומענדיגע וואך ביים שבת טיש, און די גאנצע אויר פון די שטוב וועט זיך טוישען, די קומענדיגע וואך זאל ער זאגן איך האב געפרעגט דעם דיין, און די דיין האט געזאגט אזוי און אזוי, און אזוי וועט אריינקומען א געשמאקייט אין די שבת'דיגע סעודות, און א תורה'דיגע און רוהאיגע אטמאספערע אין די הויז, און אלעס וועט זיך בעזר השם שטעלן אין פלאץ (די עצה האב איך באקומען פון א איד פון פארן קריג).

די אינגערמאן איז מיר שפעטער געקומען באדאנקען, גלייך נאך דעם ערשטן וואך, אז שוין האט ער געזעהן א שינוי לטובה, און נאך עטליכע וואכן איז ער מיר געקומען זאגן אז די גאנצע שטוב האט זיך געטוישט מן הקצה אל הקצה, און ס'איז געווארן א פרייליכע שטוב, פול מיט שמחה און נחת.

יעדער איינער מעג פרובירן דעם עצה, אפילו ביי וועם די שלום בית איז ברוך ה' גאר גוט, ווייל ביי יעדן איינעם קען דאס העלפן אויף פילע הינויכטן, אין אלע ריכטונגען.

שאלה בענין הדלקת נר נשמה קודם הברלה על הכוס

למעלת כבוד ידידי הרב הגאון המפורסם, מהולל בפי כל, שבחו מי ימלל, אין גומדין עליו את ההלל, כבוד שם תפארתו

הרב הגאון רבי משה שמעון בינעטה שליט"א

דומ"ץ דחסידי בעלזא ספרינג וואלי מאנסי, מח"ס "משאת שבת", "מוכז ומזומן", וש"א"ס

אחרי קידה והשתחוויה מול מעלת כבודו בכבוד הראוי.

הנה נא הואלתי לדבר, לשאול ממעלת כבודו כשואל מן האורים, להורינו דבר ה' זו הלכה, לדעת את המעשה אשר יעשון.

פשטות לשון הוזהר המוכא למעלה, או כמ"ש שאר פוסקים דלאחר קדושה דסידרא שוב אין בזה שום חשש. ילמדינו רבינו הדרך הנכון בזה.

ועיין עוד בהלכות חנוכה סימן תרצ"א סעיף ב' מדליקין נר חנוכה בבה"כ קודם ההברלה. הגה: וכ"ש בביתו שמדליק ואח"כ מבדיל, שהרי כבר הבדיל בבה"כ. ובמשנה ברורה שם (סק"ג) כתוב לאמר: וכ"ש בביתו וכו' שהרי כבר הבדיל. ר"ל וכבר שמע הברלה, ודבריו מוגומגם דהא לא נתכוין לצאת בהברלה של ש"ץ ששמע בבה"כ. ודע דמ"ז ועוד כמה אחרונים שעומדים בשיטתו פליגי על עיקר דינו של המחבר ורמ"א, וס"ל דמצות הברלה קודמת לנר חנוכה, משום דהיא תדירה. ועיין בבה"ל שהבאנו דיש בזה דיעות בין הראשונים, וע"כ בבה"כ אין לשנות המנהג שנהגו בישראל להדליק מקודם ואח"כ להבדיל (ועיין בסק"ב שכ' הטעם ח"ל: דאף דמצות הברלה תדירה מ"מ כל מה דנוכל לאחד לצאת מן השבת עדיף טפי, וגם בהדלקה יש פרטומי ניסא), ובבית דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, עכ"ל.

ואציין עוד בזה, מה שכבר הכאתי בכתביי מלפני שנים רבות, מה שכתב בספר ספרא דשבתא (דף ר"ז סעיף קמ"ג), בשם ספר אלף כתב (אות קפד) וז"ל: הה"ג מו"ה וואלף סופר בעל חליפות שמלות בנימין ז"ל אמר לי, שמנהגו שאינו מדליק בעצמו כמוצ"ש נר ההברלה, אלא ע"י אשתו מניח להדליק ההברלה. ואמר לי שמעמו, כי יש שיטה שאין רשאים לעשות מלאכה עד אחר הברלה על הכוס.

ובעימוד סופרים שם הוסיף: וכתב שם עוד, אחר רבות בשנים מצאתי כן בשו"ת אמרי א"ש (א"ח סי' ג) שכן נהג הגאון אמרי א"ש ז"ל, ומוב מעם לזה מברר בעל יד יוסף (א"ח סי' רצט), שכן הוא שיטת הרב אלפס וא"ר (אות ב) בשם הראב"ן, לא לעשות שום מלאכה עד אחר הברלה שעל הכוס, ע"כ. – אמנם להדליק ע"י אשתו בודאי אין לחוש לדעה זו, דהרי לחד שיטה בשו"ע (סי' רצו סי"ח) אין הנשים חייבות בהברלה כלל. [ועי' בביה"ל שם שכתב, דהנשים לא יברכו על הנר, עיי"ש].

ובזה אצא ואומר שלום רב

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

הנה שאלה בא לפני [שנשאלתי מאחד מבני משפחתי] כמי שהיה לו יארצייט במוצ"ש העעלל"מ, והדליק נר-יארצייט קודם הברלה, ושאלני אחד אם עשה כהלכה, דהנה בשו"ע סימן רצ"ט סעיף י' פסק המחבר וז"ל: אסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל, ואם הבדיל בתפלה מותר אף על פי שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה קודם שהבדיל בתפלה אומר 'המבדיל' (בין הקודש ובין החול) בלא ברכה, ועושה מלאכה. הגה: וכן נשים שאינן מבדילין בתפלה יש ללמדן שיאמרו המבדיל בין קודש לחול קודם שיעשו מלאכה, וי"א דכל זה במלאכה גמורה כגון כותב ואורג, אבל הדלקת הנר בעלמא או הוצאה מרשות לרשות א"צ לזה, ומוזה נתפשט המנהג להקל שמדליקים נרות מיד שאמרו הקהל ברכו, אבל העיקר כסברא ראשונה, ע"כ.

וכתב המשנה ברורה (סק"מ) וז"ל: העיקר כסברא הראשונה. ובעל נפש יעשה כמ"ש בדרכי משה בשם אור זרוע וכן איתא בזה"ר (פ' במדבר) שלא להדליק נר עד אחר סדר קדושה, אבל חזן הכנסת מותר להדליק נר אחר שהבדיל בתפלה או אמר ברוך המבדיל בין קודש לחול, משום כבוד הצבור שיושבין בחושך, ומלמול הנר שרי לכו"ע [מ"א], עכ"ל.

ומקורו ציין בשער הציון שהוא מהאליה רבא, ומקור הא"ר הוא בדרכי משה (סימן רצ"ד אות ב), וז"ל שם: כתוב באור זרוע (הל' מוצ"ש סו"ס י' צ) אמרינן בירושלמי (תענית פ"א ה"ז) הני נשי דנהיגין דלא למעבד עבידתא עד דפניא סדרא מנהג אמ כן צריכים לזוהר שלא לעשות מלאכה עד אחר סדר קדושה אף על פי שכבר הבדיל מיהו חזן בית הכנסת מדליק הנרות בבית הכנסת כשהבדיל בתפלה אפילו קודם סדר קדושה. ובספר הוזהר פרשת בראשית (יד ב) כתוב דיש לזוהר שלא להדליק נר עד אחר שהבדיל על הכוס ואמר המבדיל בין קודש לחול וכתב דיש עונש גדול בדבר, ולא ראיתי מי שחשש לזה אלא המנהג פשוט להדליק נרות אחר הברלת התפלה, וכן הוא לקמן סימן תרפ"א (אות א) דאין לחוש, ועיין לקמן סימן רצ"ט (אות ד) נתבאר מחלוקת זה, עכ"ל.

והנה המשנה ברורה כתב להתיר 'משום כבוד הצבור שיושבין בחושך', אבל לצורך יחיד לכאורה אין להקל. אבל כאן שאיירי כבר לאחר סדר קדושה, יש לעיין האם גם בזה יש מקום להחמיר ולא להדליק עד לאחר ההברלה על הכוס, וכמו ששמענו

הנה בשבוע העבר כבר הדפסנו את תשובתו של הרה"ג יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א, ראב"ד דחסידי סקווירא, ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף דחסידי סקווירא מאנטריאל. וכעת הגיע לידינו תשובתו של הרה"ג מוה"ר משה שמעון בינעטה שליט"א, דומ"ץ דחסידי בעלזא ספרינג וואלי מאנסי, מח"ס הנפלא "משאת שבת", "מוכן ומזומן", ושאר ספרים, והננו מדפיסים אותו להלן [ואי"ה כשנקבל יתר תשובות הרבנים הגאונים שליט"א נדפיסם בגליונות הבאים]:

*

משה שמעון בינעטה

דומ"ץ בק"ק מחזיקי הדת דחסידי בעלזא

מאנסי נוא יארק

בס"ד

אל כבוד הרב הצדיק ממצדיקי רבים **הרב קנאפלער** שליט"א

בדבר השאלה במי שהדליק נר יאהרצייט לפני הבדלה, באמת מע"כ הביא כל הענין בבירור רב, ומה לנו להוסיף, גם לא הבנתי הלא כבר הדליק הנר במוצאי שבת העבר, ומה הנידון כעת האם לברר הטוב עשה או לא, וכי נאמר לאיש הזה שבכל כוונתו וזריזותו הדליק נר נשמה תיכף אחר יציאת היום, וכי נאמר ליה שלא טוב עשה חלילה וחס לגרום לו עגמת נפש.

אבל הנלע"ד, שבאמת אין הבעיא חמור כ"כ, לאחר שהביא המ"א סי' רצ"ט שאין אנו מחמירים כהזוהר, וגם שיש שכתבו לחלוק על המ"א בזה, הלא כמה צדיקים נהגו להדליק נר תיכף אחר הזמן מוצאי שבת, וראה עטרת צבי פרשת בראשית על מה סמכו לעשות כן, ובבעלזא נהגו הרבי"ס לאחר גמר אמירת התורה הכריזו 'לעכט לעכט', ובפשטות נרות הללו שהודלק ע"י מי שכבר אמר 'ברוך המבדיל' והיה מועיל לאותן שצריכים לברך ברהמ"ז, שאצלם עדיין שורה קדושה השבת, אותו נרות יש להם חביבות ביתר שאת, וכעין דברי העטרת צבי הנ"ל.

גם יש שאומר שהזוהר לא החמיר רק הדלקת אש ולא הדלקת נרות,

אמנם באמת לעתיד מי ששואל שאלה כזה לענ"ד טוב שידליק נר נשמה לאחר הבדלה, שבעוד שלא הבדיל עדיין הנשמה בגן עדן בבחינת שבת, ואין מורגש כ"כ האור הזה כמו מי שמדליק תיכף אחר הבדלה, ואף שהעולם נוהגים להלדיק נר נשמה גם כשיאהרצייט בשבת קודש, ואוחזין זה לדבר נחוץ כמ"ש מהרש"ל סמ"ו זה כדי לזכור הנשמה ביום השבת ולהעלותו ע"י כח האור העולה מעלה, אבל עצם ההדלקה יותר מועיל בימי החול בזמן עובדא דחול, וזכרון האור של נר נשמה בחול בפשטות הוא דבר אחר לגמרי מזכרון נר נשמה של השבת. כך נלע"ד מסברא חיצונה.

משה שמעון בינעטה

ד' לסדר יפ"ה נדרשת תש"פ לפ"ק

כמה מכתבים שנצטברו על שולחן המערכת

קוואל וואסער

צו די חרדי'שע היימישע אידן הי"ו.

ווי באקאנט איז דא 3 אידישע קאמפאני'ס, וואס פארקויפן ספרינג-וואסער, איינ'ס הייסט "מים טובים", איינ'ס הייסט "באר מים", און די 3'טע הייסט "מים חיים".

שטעלט זיך א פראגע, פארוואס קויפן אידן וואסער וואס טראגט א נאמען, וואס זייערע רוצחים האבן גע'הרג'ט אונזערע זיידעס און באבעס אין פוילן הי"ד.

פארוואס זאל מען נישט שטיצען א איד, און טוהען די מצוה 'וחי אחיך עמך'. 2'טנס, אונזערע עלטערן האבן קיינמאל נישט געטרינקען אין די גאס, אז מ'מאכט א ברכה דארף מען זיצען, מ'דארף טרינקען א שיעור, און מאכן א בורא נפשות (מ'רעדט נישט דא ווען א מענטש איז אין א סכנה, מ'רעדט דאך פון נארמאלע מענטשן, פארוואס גייט מען ארום אין די גאס און מ'טרינקט יעדע פאר סעקונדעס נאך א שלינג, ווי להבדיל אלף אלפי הבדלות די גוים).

מיר רעדן נישט יעצט פון כשרות, נאר פון "הלכות דרך ארץ", ווי אזוי א איד דארף זיך צו פירען.

א גרויסן דאנק פארן אריינלייגן מיינע פאר ווערטער.

ווי עס שרייבט צו אייך

מ. ב. י.

נ.ב. מ'האט אונז מעורר געווען, אז פאר די עקסטערע פאר סענט'ס וואס דו וועסט נוצען א היימישע איד, וועט די באשעפער צוריקצאלן אן עקסטערע פאר טאלער.

שמחתי מאד על התשובה האדירה

יאריך ימים על ממלכתו

בברכת כהנים באהבה כעתירת

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס "גם אני אודך"

ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

כמה מכתבים שנתקבלו בעניני גליוני "נימוקי הלכה"

נשמח לקבל הגליון "נימוקי הלכה" בווארד.

ייש"כ למפרע

מוסדות לעלוב בא"י

*

יישר כח עבור כל הקונטרסים ששלח לי.

בבקשה לשלוח לי הקובץ גליוני נימוקי הלכה על הלכות שבת,

וגם אם יש לו עוד הקונטרס את הנרות חלק א'.

בתודה מראש

מכון קול אריה

*

בס"ד

לכבוד גליון נימוקי הלכה שלום רב

האם יש לכם גיליונות שהנושא שלהם הוא חו"מ ו/או אבהע"ז?

בברכה

הרב יגאל אלון

רב, מו"ץ בבית הוראה אפיקי מים, ומוסמך לכהן כדיין

*

הדפסתי הרבה קונטרסים והפצתי אותם בעיר מאנסי.

מ. קנאפפלער

שלום וברכה.

הנני רוצה לקנות ספרי נימוקי הלכה, כל החלקים, אם שייך. נא להודיע איך לשלוח התשלומין.

יישר כח

ב. פערלמאן

*

לכבוד רבי אליעזר.

מפני הימים טובים החסרתי ההזדמנות לקבל גליון נימוקי הלכה מספר ס"ז בביהמ"ד הגדול ד'באבוב, והנני בזה בברכת יישר כח למפרע לשלוח לי הגליון הנ"ל.

נא לקבל בשבילי הגליון הנ"ל ולשלוח דרך האימעיל.

יישר כח שנית, ושבת שלום ומבורך

י. ח. גליק

*

א גרויסן יישר כח פארן שיקען דעם הערליכען גליון, איך בין אייך זייער דאנקבאר.

הצלחה רבה.

הרב מאיער

*

די גליון נעמט אן צו דרוקען דברים העומדים על הפרק בעניני תורה עבודה גמילות חסדים, ודברים העומדים ברומז של עולם

הגליון הבא יופיע

בעזהשי"ת

ברזב פאר זהדר

בשבוע שחל בו

חמשה עשר באב

הבעלל"ט

די מערכת נעמט אן צו מפרסם זיין פון מחברים און מוציאים לאור
זייערע ספרים בחנם אין כסף, אן קיין שום באדינגונגען אדער תנאים.